

MLADÁ FRONTA a.s.

CZK/EUR • 27,020/0,000 Kč
 CZK/USD • 24,815/+0,058 Kč
 PX • 918,64/-0,58 %
 EUROSTOXX 50 • 3027,49/-0,20 %
 ZLATO • 1097,53 \$/-0,53 %

Géniova smrt

Z outsidera superhvězdou, která proměnila hudbu. Ve věku 69 zemřel David Bowie, jedna z největších ikon světové pop-music.

PROFIL

str. 8

Polská spravedlnost

Novou polskou vládu čeká pranýřování v Bruselu, kde se obávají, že jí přijímaná opatření ohrožují demokracii.

TÉMA

str. 10-11

ROZHOVOR

str. 12-13

KOMENTÁŘ: HACKEŘI A OHROŽENÁ DEMOKRACIE / str. 14

Krátce

Češi už nechtějí být celý život v jedné firmě

Zaměstnavatelé potřebují obsadit přes sto tisíc pozic. Často ale nedokážou sehnat pracovníky s požadovanou kvalifikací. **str. 2**

Natland převzal solární elektrárnu po Měkotovi

Skupina Natland získala druhý úlovek z pozůstatosti po uhlobaronovi Luboši Měkotovi, velkou fotovoltaickou elektrárnu v severních Čechách. **str. 4**

Soukromníkům na kolejích se dařilo

Železniční dopravci RegioJet i Leo Express přilákali loni více cestujících. Leo Express se v prosinci poprvé finančně přehoupnul přes nulu a RegioJet by měl být v celoročním zisku. **str. 5**

Trhy trpí největším strachem za půl roku

Investorské sebevědomí je v nejhorší kondici za půl roku. Svědčí o tom vývoj takzvaného indexu strachu, který je považován za měřítko obav z vývoje finančních trhů. **str. 6**

twitter.com/e15news

DUŠAN KŮTNER: Anketa Týtý se nekoná, protože se Nově nelíbí divácké ceny a chce odborné? No to bych chtěl vidět seznam odborníků.

Návrat českých zbrojařů

Napětí ve světě nahrálo loňskému exportu českých zbrojovek, například **Aeru Vodochody**, **České zbrojovce Uherský Brod** nebo kopřivnické **Tatře Trucks**. České zbraně jdou stále lépe na odbyt. **Objem vývozu se za čtyři roky zdvojnásobil.** **BYZNYS / str. 4**

V roce 2014 se vyvezlo českých zbraní za

11,8

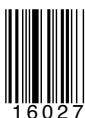
miliardy korun, což bylo o 55 procent meziročně více.

Tržby českých podniků z exportu zbraní za loňský rok mají dosáhnout

14

miliard a další růst se očekává i letos.

9 771803 454307 16027

Zápisník
Jaroslava Bukovského

Jak Z toho ven?

Na několik set milionů korun vyjde stát takzvaná trenýrková pojistka. Hradní pán se propříště hodlá v úřadě obklopit stovkou nových policistů, kteří budou mít za úkol předejít možné úhoně hlavy státu. K ochraně starého pána mají být nainstalovány i vševídnoucí bezpečnostní systémy. Technika je nastavena tak, aby odhalila přítomnost rudých trenýrek na vzdálenost stovky metrů. Policisté v ochranných oblecích budou oprávněni tento morálně toxický materiál zabavit, popřípadě takto zjevně nebezpečně oblečeného muže převléknout. Hradní pozorovatelé se shodují, že hrozba útoku z řad prádelní spodiny den ode dne sílí. Návštěvníci Hradu, ptáte se, jak Z toho ven? Snad začít chodit o víkendů na Vyšehrad. Anebo začít nosit moderní spodní prádlo.

Co spojuje čínské uklízečky, automechaniky, klempíře, učitele, prodavačky, kádrováky, komunisty, nestraníky, podnikatele, úředníky, vojáky i nevojáky, důchodce i studenty, jinými slovy, co je momentálně hlavní tmelící ideou čínského národa? Prodej akcií. Ne snad proto, že by v příštích letech hodlali polevit v práci i spotřebě, důvod je podstatně hroživější. Čínské špičky totiž posedl rozmarný ďábel tahající za klíčové nitky v ekonomice podle zcela náhodného scénáře. Jeden den měnu oslabí, druhý den posílí, jednou rudě vidícímu lidu zahrozí zavřením burzy, o pár dnů později vezme výnos zpět. Investoři, ptáte se, jak Z toho ven? Nakoupit akcie producentů rudých trenýrek. Jejich (s)potřeba má perspektivně růst.

Protagonisté dne

Lubomír KOVAŘÍK
ŠÉF ČESKÉ ZBROJOVKY

Může být spokojen, neboť podnik loni zvýšil tržby o sedmáct procent. Největší poptávka tradičně připadla na Spojené státy.

str. 4

Marc BEUVE-MÉRY
ŠÉF BECHEROVKY

Likérce Jan Becher-Karlovarská Becherovka v minulém účetním roce mírně vzrostly tržby, ale čistý zisk klesl zhruba na polovinu.

str. 5

Carles PUIGDEMONT
KATALÁNSKÝ PREMIÉR

Separatistický vůdce stanul v čele katalánského regionálního kabinetu. Vláda v Madridu v reakci nařídila všem složkám „chránit zákonnost“.

str. 9ho

Foto profimedia.cz

NEBEREME LECKOHO. Volných lidí na trhu práce by byl dostatek, firmy ovšem zpravidla hledají určité, mnohdy úzce specializované profese.

Češi už nechtějí být celý život v jedné firmě

■ Zaměstnavatelé potřebují obsadit přes sto tisíc pozic. Často ale nesežnou lidi s požadovanou kvalifikací.

Markéta Žižková

S rostoucí ekonomikou sílí v Česku boj o schopné pracovníky. Běžně se stává, že si firmy přetahují zaměstnance. Poptávka podniků ale roste výrazně rychleji než chuť lidí měnit pracovní místo. Letos na jaře by se podle analytiků mohly nesnáze zaměstnavatelů ještě prohloubit.

V současnosti je na trhu přes sto tisíc pracovních míst, která zaměstnavatelé potřebují obsadit. „Zhruba čtyřicet procent z nich tvoří pozice s technickou specializací. Zhruba deset až patnáct tisíc pozic jen tento měsíc bude pro lidi s vysok školským vzděláním,“ popsal analytik trhu práce ze společnosti LMC Tomáš Dombrovský.

Obsadit místa podle něj nebude snadné i přesto, že ochota lidí změnit práci za poslední měsíce mírně vzrostla. „Změnu nyní aktivně plánuje a něco pro ni dělá necelých čtrnáct procent stávajících zaměstnanců, což je zhruba 600 tisíc lidí. Silným impulzem tradičně bývá novoroční rozhodnutí ke změně. V eviden-

ci Úřadu práce je k tomu dalších zhruba 450 tisíc lidí,“ uvedl Dombrovský. Mnohdy se ale nepodaří sladit požadovanou kvalifikaci, lokalitu pracoviště a nabízené podmínky.

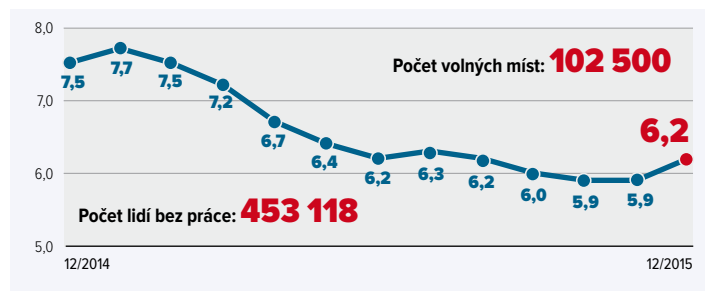
Nízkou ochotu měnit místo potvrzuje i Jitka Součková z personální agentury Grafton Recruitment. „Faktory, které zaměstnance motivují, jsou

především finance. S větším odstupem pak pracovní náplň a možnost podílet se na zajímavých projektech,“ uvedla.

I v Česku ale postupně nastává změna. „Dříve bylo normální v jedné firmě strávit třeba dvacet pět let,“ popsal Jiří Halbrštát z agentury ManpowerGroup s tím, že nyní se tento trend mění.

Nezaměstnanost v Česku

(podíl nezaměstnaných ve věku 15 až 64 let)

Pramen: úřad práce

Nezaměstnanost v prosinci stoupla na 6,2 procenta

V prosinci přibýlo v Česku téměř 22 tisíc lidí bez práce, takže jejich celkový počet mírně přesáhl 453 tisíc uchazečů. Oznámil to Úřad práce ČR s tím, že je to běžný vývoj ke konci roku, kdy se projevuje postupné ukončování sezonních prací. Meziročně nezaměstnanost klesla, předloni v prosinci činil podíl lidí bez práce 7,5 procenta. O dobré kondici hospodářství svědčí, že na konci loňského roku byl absolutní počet nezaměstnaných nižší naposledy v prosinci 2008.

Pražská vláda bude do ledna, slibuje dál TOP 09

■ Jednání o nové pražské koalici se vlečou, čeká se na kongres ODS a sjezd zelených.

Jana Havligerová

Jiný pohled na územní plán, dobudování páteřních komunikací, tedy vnějšího a vnitřního okruhu, a také na řízení městských firem,

jsou problémy, které dál ztěžují dohodu o vzniku vládní koalice v metropoli. Tu se už téměř dva měsíce pokouší dojednat TOP 09 s Trojkoalicí (STAN, KDU-ČSL a SZ), Piráty, ODS a nezávislími zastupiteli kolem Tomáše Hudečka. Vyjednavači těchto uskupení se sešli včera, k jasným závěrům ale nedospěli.

Vyjednávání nové koalice momentálně brzdí i to, že například ODS se chystá na volební kongres, který se koná koncem týdne v Ostra-

vě. O týden později si nové vedení zvolí Strana zelených s tím, že na post předsedy kandidují dva pražští aktéři – Matěj Stropnický a Petr Štěpánek.

Stanoviska vyjednávacích stran by se měla sblížit do 28. ledna, kdy se má sejít pražské zastupitelstvo. Jisté je, že v případě dohody si TOP 09 bude činit nárok na primátorské křeslo.

Stejně jako fakt, že pokud nová koalice vznikne, nezávislí a ODS do ní přímo nevstoupí. V radě by tak zasedly jen TOP 09, Trojkoalice a Piráty, a nová koalice by vládla s podporou ODS a klubu nezávislých zastupitelů, tedy většinou pětatřiceti hlasů.

Dosavadní metropolitní vláda v čele s primátorkou Adrianou Krnáčovou (ANO) by byla odvolaná právě na zasedání 28. ledna. ANO a ČSSD by po více než roce vládnutí skončily v opozici.

Vyjednávání nové koalice brzdí i to, že ODS o víkend chystá kongres a nové vedení si o týden později zvolí také zelení.

ŘEŠENÍ MIGRACE

Foto: tisk

ZEJMÉNA O ZVLÁDNUTÍ migrační krize mluvil ministr zahraničí Lubomír Zaorálek (ČSSD) se šéfkou evropské diplomacie Federikou Mogheriniovou. Ta ocenila, že česká vláda nejen v otázce uprchlíků zastávala při jednání v EU vyváženou a konstruktivní pozici.

Krátce

Hospodaření Na Homolce dospělo před soud

Bývalý ředitel Nemocnice Na Homolce Vladimír Dbalý odmítl obžalobu, která ho spolu s šesti dalšími lidmi viní z korupce a manipulace zakázek na digitalizaci chorobopisů za 146 milionů korun a nákup Leksellova gama nože za 140 milionů korun. „Státní zástupce nehorázně a bezostyšně lže,“ řekl Dbalý při výpovědi před pražským městským

soudem, který se začal kauzou zabývat.

Čtyřletí asi nebudou mít nárok na školky

Děti v Česku zřejmě nezískají nárok na místo ve školce, jak se původně plánovalo. Návrh školského zákona totiž zaručuje čtyřletým a pak i tříletým, že je školka přijme přednostně, bude-li mít místo. To kritizují Gender Studies i někteří experti. Podle nich je předškolní

péče podmínkou pro sladování práce a rodiny.

EMS zvažuje arbitráž kvůli kartě Opencard

Vlastník Opencard, firma eMoneyService, zvažuje mezinárodní arbitráž, a to hlavně kvůli dluhům Prahy vůči podniku. Hlavní město podle EMS znemožňuje kontrolu systému Opencard, který navíc nikdo nekontroluje. Magistrát s tvrzeními EMS nesouhlasí. /čtk/

Sobotka na Úřadu vlády spustil bezpečnostní audit

■ Zveřejníme kompletní obsah premiérový elektronické pošty, vyhrožují neonacisté.

Předseda vlády Bohuslav Sobotka (ČSSD) zadal okamžitý audit bezpečnostních směrnic a postupů na úřadu vlády. Požádal také ředitele Národního bezpečnostního úřadu o spolupráci při zabezpečení komunikace členů vlády. Úřad vlády uvedl, že premiér i ostatní

zaměstnanci dostávají utajované materiály vždy osobně proti podpisu. Reagoval tak na tvrzení neonacistického serveru White Media, který zveřejnil některé Sobotkovy e-maily, že si premiér do své soukromé e-mailové schránky přeposlal dokument podléhající utajení. Sobotka to prostřednictvím mluvčího popřel.

Extremisté na svém webu už podruhé zveřejnili premiérový e-mail. Navíc vyhrožují, že zveřejní celou

Sobotkovu elektronickou poštu. Ministerstvo vnitra považuje výhrůžky hackerů za útok na demokratický systém.

Členové sněmovního volebního výboru mají ve středu debatovat o údajné korespondenci předsedy Rady Českého rozhlasu Petra Šafaříka s premiérem. Dotyčné texty se týkají dění v Radě Českého rozhlasu. Šafařík tvrdí, že e-maily s jeho jménem nejsou autentické.

/čtk/

NÁZORY str. 14

A161000198

INZERCE

OBROVSKÉ VÝHODY

pro naše zákazníky

Nyní 11 % sleva z ceny plynu

A k tomu navíc asistenční služby **AXA ASSISTANCE** zdarma.

www.ppas.cz

PRAŽSKÁ PLYNÁRENSKÁ

České zbraně kupují Evropané, Američané i Arabové

■ Obavy z rostoucího napětí v Evropě i ve světě nutí více utrácet za zbraně nejen vojáky a policejní sbory, ale i občany.

Pavel Otto

Rostoucí poptávka po zbraních nahrává firmám obranného a bezpečnostního průmyslu a ty už tři roky hlásí stále vyšší tržby. Ekonomicky úspěšné byly i v minulém roce, byť přesná čísla ještě nemá ministerstvo průmyslu a obchodu pohromadě. Zatímco předloni dosáhl tuzemský zbrojní export 11,8 miliardy korun, výsledky za minulý rok se podle předběžných odhadů blíží 14 miliardám.

VYŠŠÍ POPTÁVKA DOMA I NA SLOVENSKU

„Pokud nebudu brát v úvahu velké kontrakty, které jsme měli nasmlouvané před třemi až pěti lety, prodej našich výrobků se v roce 2015 proti předchozímu zvýšil asi o 17 procent. Nemyslím ale, že by to nějak významně souviselo s uprchlickou krizí,“ řekl deníku E15 ředitel České zbrojovky Uherský Brod Lubomír Kovařík. Dodal, že největší zájem firma zaznamenala v USA.

Po letech úspor začínají více investovat do pistolí, pušek, vozových parků, obrněnců a letadel české a slovenské ozbrojené složky. Doma měla loni uherskobrodská továrna pětaticeti-

procentní nárůst poptávky, na Slovensku dokonce padesátiprocentní. Uzavřela smlouvu s českým ministerstvem obrany za 476 milionů korun, se slovenskou policií v přepočtu za 383 milionů.

Pozadu nezůstává ani vlašimská munička Sellier & Bellot, která nabrala tři stovky nových zaměstnanců. Tržby se zvyšují i pardubické Explosii, ročně investuje do nových technologií 50 až 80 milionů.

ZÁJEM JE O AUTA Z KOPŘIVNICE

Produkce roste také kopřivnické Tatře Trucks. Předloni vyrobila 821 vozidel, prodala jich 850 a utržila 3,7 miliardy korun. Loni sjelo z linek devět set nákladáků, včetně různých speciálů například pro jordánskou armádu, a ještě o něco více se jich prodalo. Letos plánuje vyrobít rovných 1300 vozů.

Jedním z největších zájemců je Saúdská Arábie, kde minulý rok tamní montážní závod opustilo přes přes dvě stě tatrovek. V Indii se z kontraktu na 450 vozidel podepsala první část, následovat má zakázka na sedm set aut.

ZBRANÍ PŘIBÝVÁ I MEZI OBČANY

Loni se kvůli uprchlické krizi zvýšil zájem o ruční palné zbraně i mezi civilisty. V Česku podle ministerstva vnitra stoupl počet legálně držných nových zbraní o čtyřicet tisíc a například v Rakousku o šedesát tisíc. „Každý rok má z pohledu prodeje podobný průběh, má silnou jarní a podzimní

Foto: česká zbrojovka

ÚSPĚŠNÉ MALORÁŽKY.

Uherskobrodská zbrojovka zaznamenala zvýšený zájem nejen o pistole a samopaly Scorpion, ale i o malorážky. Těch prodala meziročně o 18 procent více.

sezonu a slabší letní a zimní sezonu. V minulém roce se nám silné období protáhlo až do června,“ konstatoval šéf České zbrojovky. Ta mimo jiné prodala téměř o pětinu více malorážek než předloni.

Natland převzal soláry po mrtvém uhlobaronovi

■ Skupina Natland získala velkou fotovoltaickou elektrárnu v severních Čechách. Jde již o její druhý úlovek z pozůstalosti po jednom z privatizátorů Mostecké uhelné Luboši Měkotovi.

Daniel Novák

Skupina Natland pokračuje v akvizičním tažení zaměřeném na dědictví po zesnulém miliardáři Luboši Měkotovi. Ten s Antonínem Kolářkem a dalšími partnery zbohatl na privatizaci Mostecké uhelné společnosti. Natland nedávno převzal polovinu společnosti Bello, jež vlastní pět megawattovou sluneční elektrárnu v Mastířovicích na Litoměřicku. „Bello je firma, která generuje stabilní výnos,“ uvedla projektová manažerka Natlandu Hana Mlejnská. Solární panely elektrárny zabírají přes deset hektarů.

Pro Natland není vstup do někdejší Měkotovy firmy ve

fotovoltaice premiérou. Skupina byla jedním z významných aktérů solárního boomu nadopovaného štědrými státní podporou. Původní sluneční aktiva již sice Natland prodal fondu Mid Europa Partners, přesto se nyní firma účastní arbitráží vůči České republice kvůli krácení zisků pomocí solární daně.

Stejně tak převzetí společnosti Bello není prvním zářezem Natlandu do Měkotovy pozůstalosti. Skupina z ní již převzala firmu Klika – BP, významného hráče v oboru požární bezpečnosti.

Z Měkotova dědictví nyní prochází spleť konkurzem také známý „děravý“ bytový dům v Praze na Kavčích Horách. O tamní luxusní rezidence se svádí lýtý boj, jehož se prostřednictvím spřízněných firem a podivných praktik účastní rovněž Natland, tvrdí insolvenční správce tohoto projektu Lee Louda. Natland však své angažmá na Kavčích Horách popírá. Na zvláštní průběh tohoto konkurzu již upozornily i soudy.

Češi postaví elektrárnu v Íránu

David Vagaday

Odbourávání západních sankcí, 300 slunečných dnů v roce a garantované výkupní ceny. To vše přitahuje do Íránu pozornost solárních hráčů z celého světa. Mezi nimi je i česká firma Czech Machine Tools, která bude generálním dodavatelem fotovoltaické elektrárny o výkonu 50 megawattů v provincii Kermánšáh na severozápadě země. Hodnota projektu se pohybuje v desítkách milionů eur. Pro srovnání: největší tuzemský

solární zdroj má instalovaný výkon 38,3 megawattu.

„Projekt už má po několikaměsíčním vyjednávání s íránskými úřady všechna povolení,“ řekl serveru E15.cz česko-íránský podnikatel a šéf Czech Machine Tools Seyed Hossein Mesbahi. Podle něho se už čeká jen na uvolnění sankcí pro finanční transakce mezi západními bankami a Íránem. „Po zrušení embarga zahájíme stavbu během dvou měsíců. Dokončení, tedy zapojení elektrárny do sítě, plánujeme ještě letos,“ dodal Mesbahi. Více E15.cz

V Česku stoupl počet legálně držných nových zbraní o

40 tisíc.

ROSTOU. Leo Express Leoše Novotného i RegioJet Radima Jančury loni přilákaly nové pasažéry. Celkem jich přepravily přes čtyři miliony.

Soukromníkům se na kolejích dařilo

■ Dva největší soukromí dopravci na tuzemských kolejích mají za sebou úspěšný rok.

Jan Šindelář

RegioJet podnikatele Radima Jančury i Leo Express Leoše Novotného loni přilákaly více cestujících. Leo Express se vůbec poprvé v prosinci finančně přehoupnul přes nulu. To se povedlo RegioJetu už ve druhé polovině roku 2014, loňský rok má být ale pro Jančurovu firmu poprvé ziskový celý. Po čtyřech letech od nástupu na koleje.

„Růstu v tržbách za jízdenky o 35 až 40 procent jsme dosahovali po celý rok 2015, v prosinci jsme po spuštění nového jízdního řádu se zvýšením počtu spojů přepravili více než sto tisíc pasažérů,“ uvedl generální ředitel Leo Expressu Petr Koehler. Právě v prosinci příjmy z provozu poprvé přesáhly veškeré náklady včetně odpisů a úroků. Leo Express tak za poslední loňský měsíc hlásí poprvé takzvanou černou nulu. Za celý rok očekává ztrátu, má být ale výrazně nižší než 120 milionů v roce 2014.

Černozlatých souprav a návazných autobusů využilo loni

téměř 1,1 milionu cestujících, rok předtím jich bylo necelých 900 tisíc.

Společnost provozuje vlakovou a autobusovou dopravu i v Polsku, na Slovensku a na Ukrajině. Plánuje přitom rozšíření do Německa a Rakouska. „Expanze se bude týkat hlavně autobusové dopravy. Cílem je další růst o 30 až 40 procent pro rok 2016,“ doplnila mluvčí Petra Valentová.

Dobré výsledky hlásí i RegioJet. Loni jeho služeb v tuzemsku využilo přes tři miliony lidí, což představuje čtvrtinový meziroční nárůst. „RegioJet přilákal v roce 2015 na jediné

trase dvakrát více nových zákazníků než České dráhy s osmi tisíci spoji denně v celé své síti. Největší přesun cestujících byl zejména na trase Praha–Ostravsko–Košice,“ říká majitel Radim Jančura. První odhady podle něho hovoří o tom, že jeho firma vykáže za loňský rok hrubý zisk 40 milionů. Stejnou sumu firma rok předtím prodělala.

Úspěch podnikatel připisuje především rozšířením nabídky na spojích z Prahy na Ostravsko a dále na Slovensko. A také rozšířením spojů do Zlínského kraje, což je oblast, kam již dříve vykoučil i Leo Express.

Na válečné koleji

Klíčová je pro oba dopravce nedotovaná linka Praha–Ostrava, kde jsou konkurencí Českým drahám. Leo Express a RegioJet si stěžují, že se je dráhy snažily vytlačit podnákladovými cenami. Leo Express se proto žalobou domáhá náhrady přes 400 milionů korun, RegioJet přes 700 milionů. Žalobu Leo Expressu zamítl nedávno Městský soud v Praze, věc tak zřejmě bude řešit Vrchní soud.

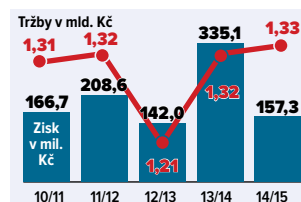
Becherovce spadl čistý zisk na polovinu

Likérka Jan Becher–Karlovarská Becherovka zaznamenala v účetním roce od července 2014 mírný nárůst tržeb o procento na 1,33 miliardy korun. Čistý zisk ale tradičnímu výrobci klesl zhruba na polovinu – z předloňských 335 milionů na 157,3 milionu. Drtivou většinu zisku, 156 milionů, si jako dividendu ponechá jediný akcionář, francouzský nadnárodní koncern Pernod Ricard.

„Rozdíl ve výsledném zisku v posledních dvou finančních letech je způsoben technickými vlivy, kdy do výsledku finančního roku 2013/2014

byly započítány výnosy z odprodeje investic,“ vysvětlil deníku E15 finanční ředitel firmy Alex Duncanson.

Výsledky Jan Becher – Karlovarská Becherovka

Pozn.: účetní rok trvá od července do června

Pramen: výroční zprávy firmy

Vzhledem k růstu provozního zisku zhruba o čtvrtinu na 204 milionů korun se podle něho jednoznačně ukázalo, že společnost překonala pokles z roku 2012. Tehdy celý obor silně poznamenala metanolová aféra a tržby Karlovarské Becherovky klesly na 1,21 miliardy a čistý zisk na 142 milionů.

Výhled pro současné období firma neuvádí, protože její majitel Pernod Ricard je kotován na francouzské burze a její pravidla společností nedovolují vyjadřovat se ke konkrétním plánům. /duk/

DO CIZINY. Drtivou většinu zisku si jako dividendu ponechá jediný akcionář, francouzský koncern Pernod Ricard.

Trh trpí největšími obavami od léta

■ Index strachu ukazuje nejvyšší hodnoty od kolapsu čínské burzy loni v srpnu. Investory varuje před nestabilitou trhů.

Jaroslav Bukovský

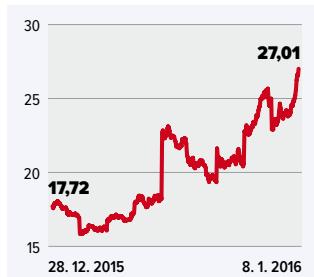
Investorské sebevědomí je v nejhorší kondici takřka za poslední půlrok. Svědčí o tom hodnota indexu VIX, který bývá považován za měřítko obav z budoucího vývoje finančních trhů. VIX, známý také jako index strachu, v uplynulých dvou týdnech vzrostl nejrychleji od letního masakru na čínské burze, kdy na světovou finanční scénu vstoupil v plné síle faktor ochlazení ekonomiky za velkou zdi. Stejný důvod hraje prim i tentokrát.

„Hlavními příčinami růstu nervozity na globálních trzích jsou propad cen čínských akcií a oslabení tamní měny. Obavy investorů jsou nicméně přemrštěné a jsou primárně důsledkem současné politiky hlavních světových centrálních bank,“ uvádí hlavní ekonom České spořitelny David Navrátil.

Bankéři podle něho politikou levných peněz posilují u burziánů rizikový apetit a v důsledku nahrávají prudkým tržním otřesům.

Na počátku týdne se index strachu přehoupl přes 27 bodů, silnější nervozitu pocítovali investoři krom loňského srpna naposledy na sklonku roku 2011, kdy světovým parketem otřásala evropská dluhová krize. Tržní trauma podporuje i politika. „Finanční trhy berou v potaz riziko konfliktu mezi Íránem a Saúdskou Arábií, k tomu se přidává i faktor údajného testu vodíkové bomby v Severní Koreji,“ dodává analytik Consequ Martin Lobotka.

Vývoj indexu tržní volatility VIX

Pramen Reuters

Milníkem stability světových trhů se stalo loňské léto. Ještě v pololetí roku 2015 ležel index VIX nejnižší od počátku finanční krize a kritické hlasy z trhu začaly poukazovat na předražené akcie. Panika spojená s následným pádem čínského trhu o 45 procent změnila vnímání investorů, do té doby stabilní VIX začal ruku v ruce s rychlými změnami investorských nálad více kolísat. Dlouhodobě leží index v blízkosti dvaceti bodů, nyní tak svůj standard odpovídající relativně předvídatelnému dění na trzích převyšuje o více než třetinu.

Marné hledání terapie v Číně

Číně se nedaří najít lék na burzovní úpadek. Poté, co akcie během prvního novoročního týdne odepsaly kolem deseti procent, nedokázal další propad odvrátit ani zásah centrální banky na podporu měny. Referenční index Shanghai Composite tak během pondělka odepsal dalších 5,3 procenta.

Kurzovní lístek ČNB

Platnost od 11. 1. 2016

Země	Množství	Kurz
Austrálie	1	17,414
Čína	1	3,777
Dánsko	1	3,622
EMU	1	27,020
Chorvatsko	1	3,535
Japonsko	100	21,054
Kanada	1	17,617
Maďarsko	100	8,515
Norsko	1	2,791
Polsko	1	6,191
Rusko	100	32,953
Švédsko	1	2,914
Švýcarsko	1	24,877
Turecko	1	8,221
USA	1	24,815
Velká Británie	1	36,169

Akcie na pražské burze

11. 1. 2016

Název	Kurz [Kč]	Změna [%]
CETV	63,90	-0,16
ČEZ	412,90	-0,29
Erste Bank	722,80	-0,37
Fortuna	79,00	1,15
Kofola	490,00	1,03
KB	5075,00	-0,22
NWR	0,10	0,00
O2 CR	250,40	0,64
Pegas	730,00	0,88
Philip Mor. ČR	11 889,00	-0,49
PLG	207,00	0,00
TATRY	610,00	0,00
Unipetrol	161,00	1,19
VIG	634,00	-2,91
Celkový objem (v tisících korun)	396 245,54	

Foto profimedia.cz

VYČPĚLÝ NÁSTROJ. Mexické peso spadlo do hlubin poté, co zásahy centrální banky na devizovém trhu bagatelizovala mezinárodní finanční společnost.

Měnové intervence ztrácejí účinnost

Zdeněk Pečený

S eskalující novou vlnou měnových válek se objevuje více důkazů a studií, které zpochybňují účinnost měnových intervencí. Týká se to jak pokusů o posílení, tak o oslabení národní měny.

Mexické peso navzdory pokusům centrální banky měnu udržet spadlo na rekordní minimum vůči americkému dolaru poté, co finanční společnost Cantor Fitzgerald nazvala úsilí tamní centrální banky naprosto marným.

Centrální bankéři v Brazílii se snaží o posílení brazilského realu. Sami si zpracovali studii, která nešla žádné důkazy o tom, že by jejich zásahy realu jakkoli pomohly.

Švédská Riksbank se naopak, podobně jako Česká národní banka v případě tuzemské měny, snaží

švédskou korunu oslabovat. To se jí ale příliš nedaří a nedávno zastavila i svoji aktivitu na měnovém trhu. Podle analytiků Citibank, největšího obchodníka s měnami, by to mohla být dokonce příležitost k nákupu švédských korun.

Čínské snahy oslabit juan vyburcovaly k aktivitě další centrální banky, jejichž cílem je udržet mezinárodní konkurenceschopnost domácích ekonomik. „Je velkou otázkou, čeho mohou jednotlivé centrální banky – především ty z malých a otevřených ekonomik – intervencemi dosáhnout,“ citovala agentura Bloomberg Kena Dickensona ze společnosti Standard Life Investments. „Například v případě Švédska je pro centrální banku velmi obtížné bojovat s trhem, pokud ten se rozhodne jít opačným směrem.“

Belgické daňové výhody porušily unijní právo

■ Nadnárodní firmy budou muset doplatit 700 milionů eur.

Daňové výhody, které nadnárodním společnostem od roku 2005 poskytovala Belgie, nejsou v souladu s pravidly EU o státní pomoci, rozhodla Evropská komise. Nejméně 35 nadnárodních, převážně evropských, firem tak bude muset daň doplatit. Podle odhadu komise se celková částka pohybuje kolem 700 milionů eur.

Eurokomisařka pro hospodářskou soutěž Margrethe Vestagerová (na snímku) konkrétní firmy neuvedla s tím, že je na belgických úřadech, aby nezaplacenou daň vymohly a případné jména firem zveřejnily. Euro-

romisařka jen dodala, že jde o velmi široké spektrum převážně výrobních firem.

Přibližně 500 z oněch 700 vymáhaných milionů eur připadá na společnosti z EU, podotkla Vestagerová. List The Wall Street Journal

uvádí, že mezi společnostmi, kterých se věc týká, je například pivovarský gigant Anheuser-Busch InBev.

Komise věc vyšetřovala od února 2015, od té doby Belgie podobnou výhodu žádné firmě neposkytla. /čtk/

Krátce

Vozů BMW se loni prodal rekordní počet

Německá automobilka BMW loni zvýšila celosvětový prodej o šest procent na 2,25 milionu vozů. Zaznamenala tak již popáté za sebou rekordní celoroční výsledek. Prodej samotné značky BMW bez zahrnutí malých aut Mini a limuzín Rolls-Royce loni stoupl o pět procent na 1,9 milionu vozů.

Více E15.cz

Polsko chce spojit firmy PKN, Lotos a PGNiG

Polsko zvažuje různé varianty spojení tří největších státních ropných a plynárenských podniků PKN Orlen, Lotos a PGNiG. Oznámil to polský ministr státního pokladu Dawid Jackiewicz. Fúze by podle agentury Reuters mohla vytvořit největší energetickou skupinu ve střední Evropě s tržní hodnotou

60 miliard zlotých (370 miliard korun). PKN je majitelem českého Unipetrolu.

Více E15.cz

Gazprom loni zvýšil dodávky plynu do Evropy

Ruská státní plynárenská společnost Gazprom loni zvýšila dodávky zemního plynu do Evropské unie a Turecka o osm procent na 159,4 miliardy krychlových metrů, a to díky poklesu těžby v Evropě.

Hefnerovo sídlo je na prodej i s Hefnerem

Losangeleské sídlo zakladatele Playboye Hugh Hefnera je na prodej za 200 milionů dolarů. Podmínkou prodeje je ale to, že v něm 89letý Hefner bude moci dále bydlet. Sídlo má 29 místností, na pozemku je mimo jiné domácí kinosál či bazén s jeskyní. /čtk/

Více E15.cz

A161000262

INZERCE

MLADÁ FRONTA a.s.

píšu to podstatné čtu

Tereza Zavadilová
šéfredaktorka deníku E15

15 minut pro ekonomiku a byznys

Dušan Kunovský
majitel CENTRAL GROUP

Z outsidera superhvězdou, která proměnila pop

■ V pondělí ráno svět zasáhla zpráva, že rakovině podlehla jedna z největších ikon světové pop-music David Bowie. Stalo se tak dva dny po zpěvákových 69. narozeninách a vydání 25. řadové desky Blackstar. Ta jen dokázala, že Bowie celý život posouval hranice, revoltoval a nikdy se nezastavil.

Stanislav Šulc

Při poslechu výběrového trojalba Nothing Has Changed z roku 2014 si člověk uvědomí řadu pravd o Davidu Bowiem. Předně že patřil k největším hitmakeřům, kteří kdy tvořili hudbu. Skladby jako Space Oddity, Under Pressure, Young Americans, Ziggy Stardust, Starman, The Man Who Sold The World, All the Young Dudes, Let's Dance či Heroes formující generace obdivovatelů jsou stále jen zlomkem úspěšných singlů, čímž lze Bowiego řadit po bok The Beatles či Michaela Jacksona.

Podobně jako další největší postavy popu Bowie také neustále proměňoval vlastní tvorbu i estetická kritéria, posouval hranice možného, převlékal žánrové kabáty. V posledních dvou dekáдах, kdy už neurčoval směr sám, pak dokonale pracoval s trendy, což dokazuje elektronická deska Earthling (1997) nebo návrat jazzu na novince Blackstar. Snad kromě undergroundových odnoží metalu není styl, který by si Bowie neosahal a nepředal svým posluchačům. Jeho životopisec Thomas Forget prohlásil: „Protože uspěl v tolika žánrech, je takřka nemožné najít interpreta, kterého by neovlivnil.“

PRO VŠECHNY V KOUTĚ

Klíčovým okamžikem pro Bowieho nástup byl přelom

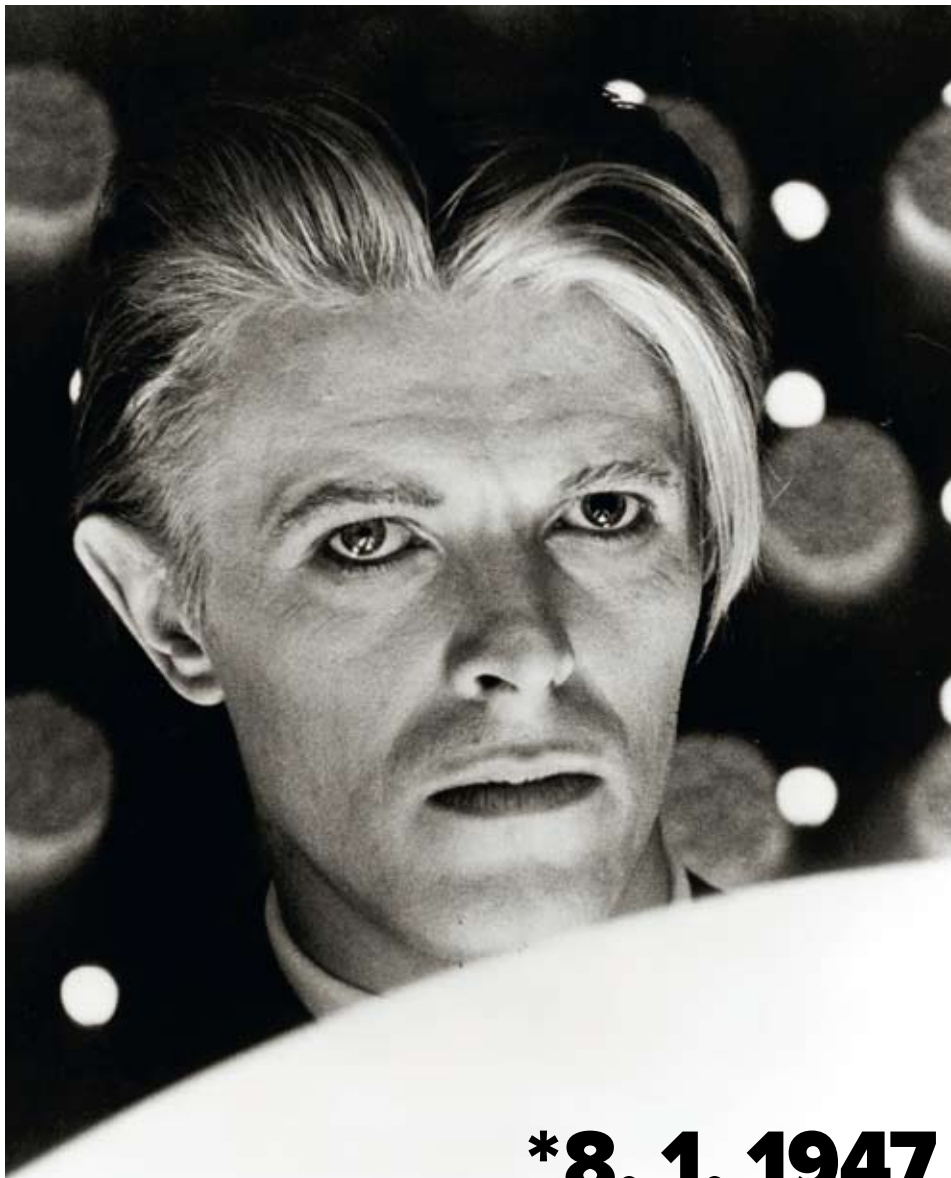

Foto profilmedia.cz

šedesátých a sedmdesátých let. Se smrtí Beatles a hnutí hippies vzniklo v populární hudbě a kultuře vakuum. Vyrůstala generace teenagerů, kteří nikam nepatřili, nerozuměli si s rodiči, ale ani se staršími sourozenci, kteří měli společné zážitky a oblíbené interprety. Ve Velké Británii vznikla první generace outsiderů.

Ta pravidelně sledovala televizní pořad Top of the Pops a hledala. V červenci roku 1972 se dočkala, když vystoupil jakýsi bezpohlavní zrzek s podivným obličejem a téměř milenecky objal kytaristu. „Bylo to jasné. Těch devadesát sekund slunečného večera v červenci 1972 navždy změnilo životy celé generace. Do této chvíle byl

pop symbolem začlenění se, identifikace se souputníky. Ale v této hudbě pečlivě stylizované do londýnského sklepa šlo o vyčlenění. Byl to okamžik všech rozháraných, izolovaných děcek v Británii a později v Americe. Byl to den outsiderů,“ píše Paul Trynka ve zpěvákově životopise Starman: David Bowie – The Definitive Biography.

CHAMELEON NEJEN HUDEBNÍ

Bowieho revoluci pop-music dovedly do extrému kapely jako Nirvana a stejně jako Kurt Cobain také Bowie celou kariéru požíval dvojí status – celebrity i outsidera. Zvláštní dvojjednost šla často ruku v ruce s avantgardní stylizací. Ať už šlo o posthippie entitu Ziggy Stardust (Bowieho alter ego z prvních hvězdných let) či pozdějšího androgyna v první polovině osmdesátých let, Bowie vždy absorboval subkulturní prvky a vytvářel nové kreace.

Dalším střípkem v mozaice osobního i uměleckého života byla Bowieho sexualita. Na první vrchol vystoupal ženatý a dokonce se synem, jímž je dnes úspěšný režisér Duncan Jones. Pak Bowie prošel experimentálním obdobím, koketoval s homosexualitou i bezpohlavností. Zpětně tato období přehodnocoval: „Bisexuality nebyla tak strašnou chybou v Evropě, ale v Americe to bylo horší; zároveň nechci být za reprezentanta jakékoli skupiny lidí.“ O této části nejen Bowieho dráhy natočil Todd Haynes skvělý hraný film Sametová extáze.

VE VELKÉM STYLU

Smutek z Bowieho odchodu nesmí být silnější než radost z velkoleposti, s níž se zpěvák s desítkami milionů fanoušků rozloučil. Fakt, že dlouho dopředu avizované datum vydání brilantní desky Blackstar bude dva dny před Bowieho smrtí, snad lze označit za důkaz nehlubší lásky múz. Fascinující videoklip ke skladbě Lazarus vypuštěný v pátek, pak můžeme vnímat jako závěrečnou zdravici: Look up here, I'm in heaven / I've got scars that can't be seen / I've got drama, can't be stolen / Everybody knows me now (Podívej se nahoru, jsem v nebi / Mám jizvy, které nemůžeš vidět / Prožívám drama, které mi nikdo neukradne / Teď už mě každý zná). Tak odchází legendy – po půlstoletí na vrcholu.

***8. 1. 1947**
+10. 1. 2016

Silvestrovské násilí na ženách rozděluje německou veřejnost

■ Po první vlně divokých reakcí na novoroční řádění násilnických skupin běženců se v Německu už začínají prosazovat strážlivější hlasy.

Marian Hronek

Muži, kteří v Kolíně nad Rýnem napadali během silvestrovské noci ženy, jsou „téměř výhradně“ uprchlíci, potvrdil včera ministr vnitra Severního Porýní-Vestfálska Ralf Jäger. Zároveň přiznal,

že se německá policie dopustila „závažných pochybení“ tím, že nepožádala o posíly a poté o incidentu podala zkreslené informace.

Mezi devatenácti podezřelými je deset žadatelů o azyl, ostatní jsou v Německu nejspíš nelegálně. „Pachatelé jsou ze severní Afriky a z arabského světa,“ dodal.

Silvestrovské události v Kolíně nad Rýnem vyvolaly mezi Němci pobouření a kritiku vstřícné imigrační politiky kancléřky Angel Merkelové. O víkendu protestovali v ulicích města odpůrci migrace, ale i lidé

varující před plošným odsuzováním lidí podle barvy jejich pleti. Došlo k několika útokům na přistěhovalce.

Kolínský deník Express uvedl, že za nedělními útoky stojí motorkáři, fotbaloví výtržníci a vyhazovači, kteří se na Facebooku dohodli na „vyčištění“ centra města.

Horké hlavy se snaží zchladit řada německých i jiných politiků. „Skutečnost,

že za většinu silvestrovských násilností v Kolíně nad

Rýnem mají na svědomí

cizinci, nelze ne-

chat bez povšim-

nutí, ale stejně

tak nesmí vést

k všeobecné

podezřivavos-

ti vůči všem

uprchlíkům,“

řekl včera ně-

mecký ministr

vnitra Thomas de

Maizière. Zároveň

prohlásil, že je třeba

bezokladně zpřísnit legislativu a zajistit potrestání takových činů.

Nabízí se otázka, proč je většina německé veřejnosti tak

lhostejná

k sexuálnímu násilí – s výjimkou pachatelů neněmeckého vzhledu.

Přední komentátor německého listu Der Spiegel Sascha Lobo upozorňuje, že náhlý zájem o práva žen je u mnohých jen předstíraný a slouží jako záminka k legimitizaci rasismu. „Trivializace sexuálního násilí je ve společnosti a kultuře všudypřítomná a hluboce zakořeněná – i v té německé,“ míní Lobo. „Kolínské události by měly vést k zamyšlení, proč je většina německé veřejnosti tak šokující měrou lhostejná k sexuálnímu násilí – s výjimkou pachatelů severoafrického či arabského vzhledu.“ **Sledujte E15.cz**

Nový katalánský premiér vyostří boj za suverenitu

■ Separatistický vůdce Carles Puigdemont stanul podle očekávání v čele katalánského regionálního kabinetu, který jeho strana vytváří s levicovou CUP. Ústřední vláda v Madridu reagovala na jeho zvolení tím, že nařídila všem svým složkám chránit zákonnost.

Dokument o zvolení Carlese Puigdemonta (na snímku) do čela katalánské regionální vlády ještě nezaschl a separatisté už obeznamují svět se svým osmnáctiměsíčním plánem vybudovat nový stát. Katalánské orgány by po referendu posvěcujícím odtržení schválily ústavu nového státu a začaly budovat nezbytné národní instituce v čele s armádou, centrální bankou a justicí. Během té doby budou probíhat také jednání se Španělskem,

Neklidný region

Evropskou unií a dalšími mezinárodními institucemi.

Třiapadesátiletý Puigdemont, který patří do Společně pro Ano, byl doposud předsedou sdružení radnic katalánských měst podporujících nezávislost. Je znám jako zarputilý zastánce ne-

závislosti regionu se zhruba 7,5 milionu obyvatel. Jeho strana Společně pro Ano má středopravou orientaci a je vstřícná k podnikatelům. Její koaliční partner, strana CUP, je krajně levicová a odmítá členství Katalánska v NATO a Evropské unii. Obě mají cíl

Foto: Reuters

dospět k referendu, které by mělo rozhodnout o odtržení Katalánska od španělského království.

Madridská ústřední vláda tyto snahy ostře odsuzuje a společně s ústavním soudem se jí zatím daří separatistům klást překážky. Premiér Mariano Rajoy včera prohlásil, že zablokuje jakýkoli jednostranný krok nové katalánské vlády, a nařídil všem složkám vlády, aby chránily zákonnost. „Budu bránit a chránit demokracii v celém Španělsku,“ prohlásil a dodal, že v tomto úsilí dostal podporu od šéfa socialistů Pedra Sáncheze a předsedy nové centristické strany Ciudadanos (Občané) Alberta Rivery. /čtk/

Krátce

Syrská opozice má před jednáním podmínku

Syrská opozice chce s vládou z Damašku jednat, ale pouze v případě, že cizí armáda nebude bombardovat Syřany. V Paříži to řekl Rijád Hidžáb, hlavní koordinátor oponentů vlády a prezidenta Bašára Asada. Reagoval tak na zprávy, podle nichž ruské letectvo zasáhlo v Sýrii školu a více než deset dětí při tom zemřelo. Rozhovory mezi vládou a opozičními zástupci mají začít 25. ledna v Ženevě.

Na Mallorce soudí členku královské rodiny

Ve Španělsku začal proces, v němž je poprvé od znovuoobnovení monarchie v roce 1975 obviněn z trestného činu člen královské rodiny. Sestra krále, princezna Cristina (50) v něm čelí obvinění z daňových podvodů. Její obhájkyňe hned na začátku procesu podle očekávání požádala soud, aby uplatnil precedens, který umožní její mandantku obvinění zprostit. Princezně hrozí až osm let vězení. /čtk/

Foto: Reuters

POLÁCI, V JEJICHŽ ZÁJMU VLÁDA JEDNÁ. Tisíce Poláků vyšly v sobotu do ulic téměř dvou desítek velkých měst v celé zemi, aby demonstrovaly proti ovládnutí veřejnoprávních médií novou konzervativní vládou. Polská televize a rozhlas mají od pátku nové vedení. Snímek je pořízen před budovou veřejnoprávní televize ve Varšavě.

Polskou vládu čeká pranýřování v Bruselu

■ Nová vládní garnitura ve Varšavě podle kritiků likviduje **kontrolní mechanismy moci**. Členové Práva a spravedlnosti tvrdí, že chtějí zemi očistit od škůdců.

Karolína Flaszová

Kabinet Beaty Szydlové není u moci ještě ani dva měsíce a už stihl vyvolat bouřlivé reakce doma i v zahraničí. Tým složený z členů ultrakonzervativního Práva a spravedlnosti (PiS) a jejich spojenců provádí tak výrazné čistky a změny v důležitých sférách veřejného života, že vyděsil i Brusel. Zítřka o možném porušení unijních hodnot v zemi bude jednat Evropská komise. Je však nepravděpodobné, že by přestřelka vedla až k potrestání Polska.

POVĚDOMÝ RUKOPIS

Kritizované změny podle všeobecného mínění z pozadí určuje lídr konzervativců

Jarosław Kaczyński. „Dokonce i prezident Andrzej Duda je vykonavatelem jeho plánů,” napsal pro Politico Europe nezávislý novinář Tomasz Oryński. Naráží na to, že jak Szydlová, tak Duda byli nastrčení do voleb jako přijatelnější tváře PiS, ale jsou jen loutky.

Někdejší premiér tak navázal na činnost své vlády, která působila podobné rozpaky před necelou dekádou. A hladký průchod jeho zákonům tentokrát místo bratra Lecha zajišťuje Duda.

PiS i díky tomu už stihla přijmout několik zásadních opatření, která podle jejích odpůrců ohrožují demokracii tím, že znemožňují kontrolu i kritiku současné

garnitury. Členové partaje argumentují tím, že se chtějí co nejrychleji zbavit škůdců, kteří se během osmileté vlády liberální Občanské platformy (OP) dostali na všechny vlivné posty.

Například ústavní soud podle nich brání vše, co bylo za posledních 26 let učiněno špatně, a tak je třeba ho od základu změnit. „Musíme z něj učinit instituci, která bude skutečně hájit práva občanů a ústavu, ale ne tak, že bude konstituce platit pro jedny, ale pro druhé ne,” řekl Kaczyński.

OVLÁDNOUT SEDMOU VELMOC

Média a významné osobnosti každopádně bijí na poplach. „PiS zasedl do úřadu s heslem Polský stát povstane z kolen. Neuvedl ale, že celé heslo zní: Polský stát povstane z kolen, aby upadl na hlavu,” uvedl komentátor Gazety Wyborczy Marek Beylin. Podobnému pranýřování ve sdělovacích prostředcích se chce vláda očividně vyhnout tím, že se pokouší dostat pod kontrolu alespoň veřejnoprávní média. „Jestliže si média představují, že budou

Německá vláda o sankcích vůči Polsku neuvažuje

Německý šéf Evropského parlamentu Martin Schulz v neděli přirovnal politiku polské vlády k počínání ruského prezidenta Vladimira Putina. Šéf poslaneckého klubu CDU/CSU v německém sněmu Volker Kauder se dokonce vyslovil pro uvalení sankcí na Polsko. „Pokud se zjistí, že jsou porušovány evropské hodnoty, pak členské státy EU musejí mít odvahu uvalit sankce,” prohlásil. Včera – v den, kdy polský ministr zahraničí Witold Waszczykowski jednal s německým velvyslancem o námitkách Varšavy vůči výrokům německých politiků – vydala německá vláda prohlášení, že o žádném zavedení sankcí proti Polsku za jeho postup vůči médiím a justici neuvažuje. /čtk/

v příštích týdnech upoutávat pozornost Poláků tím, že budou kritizovat naše politické změny, pak je musíme zastavit,” prohlásil nedávno šéf parlamentního klubu PiS Ryszard Terlecki.

Do ministerského týmu se přitom v prosinci opřel i legendární disident a bývalý polský prezident Lech Walesa. Podle něj vláda jedná proti zájmům Polska a zesměšňuje ho v cizině. „Stydím se cestovat do zahraničí,” podotkl. Vyzval k zorganizování referenda, které by kabinet přímělo vyhlásit předčasné volby.

Podle nedávného průzkumu je 56 procent Poláků přesvědčeno o ohrožení demokracie, 37 procent obavy nesdílí. Proti vládě se protestuje i v ulicích měst, lidé však demonstrovali i na její podporu. Premiérka se projevy nespokojenosti pokouší bagatelizovat, že je organizují naštvaní politici, kteří přišli o moc a výhody.

UNIE JE AŽ NA DRUHÉM MÍSTĚ

Zájem Evropské komise však naznačuje, že dění v Polsku nelze považovat za tradiční povolební úklid po předchozím vedení. Země je stále více přirovnávána k Maďarsku, kde premiér Viktor Orbán v posledních letech rovněž soustavně utahuje šrouby. Stejně jako v případě Budapešti se však předpokládá, že unijní kritika nejvlivnější z nových členských zemí vyjde naprázdno. EU ještě nikdy ke skutečnému trestu za porušení unijních hodnot nesáhla a zůstávala jen u snahy o domluvu.

Nacionalistická vláda ve Varšavě přitom dává okázale najevo, že její vztah k osmdesátce je rezervovaný. Jedním z prvních kroků, které kabinet učinil, bylo odstranění unijních vlajek z vládních budov. „Je to cesta k PR katastrofě, stejně tak i k politické,” komentoval tehdy krok exministr zahraničí a pravděpodobný budoucí lídr OP Grzegorz Schetyna.

Citelněji by se vlády mohl dotknout fakt, že vývoje si všimají i spojenci Polska v NATO. Kaczyński je zarytým nepřitelem Ruska a přesvědčeným propagátorem transatlantické bezpečnostní spolupráce. Podle některých názorů by tak na něj mohl mít páky spíše Washington než Brusel.

Ve jménu vlasti a křesťanských hodnot

Členové Práva a spravedlnosti (PiS) rádi hovoří o tom, že zem v posledních letech řídili nevlastenečtí cynici, kterým šlo jen o materiální prospěch. Dávají zároveň najevo, že by polské společnosti nyní neškodilo trochu výchovy k patriotismu.

Ministr kultury a národního dědictví Piotr Gliński a jeho spolustraníci by proto rádi tuto tematiku dostali ve větší míře do škol, divadel či kin. Gliński dokonce sní o výpravném filmu v hollywoodském stylu, který by šířil nějakou kapitolu polských dějin po celém světě. Dílo by prý mohlo pojednávat například o porážce Turků u Vídně v roce 1683, kde Poláci obleženému městu zásadně pomohli. „Film by měl říci světu, kdo chránil naši civilizaci,“ prohlásil.

Ministr také připomněl, že by si země zasloužila snímek, v němž polská rodina za války pomáhá ukrývat Židy. Podle něj je totiž potře-

ba vyvážit nařčení, že obyvatelé země nebyli během nacistické éry jen obětmi, ale někdy i spolupachatelé zločinů.

PiS už také ukázala, že se nezdráhá pokusů o zastavení kulturních počinů, které se jí nezamlouvají. Gliński v listopadu podpořil tažení katolických aktivistů proti uvedení hry Elfriede Jelinekové s účastí českých pornohereců ve Vratislavi. Uvedl, že nechce cenzurovat, ale není možné, aby divadla za peníze z veřejného rozpočtu provozovala pornografii.

Strana také ráda hovoří o důrazu na křesťanské a rodinné hodnoty, což mimo jiné znamená tvrdý postoj vůči sexuálním menšinám, potratům a oplodnění in vitro. Podle mnohých názorů musí být na tomto poli aktivní, aby katolická církev splatila podporu ve volební kampani. /kaf/

ROZHOVOR str. 12 a 13

Země by si podle ministra zasloužila snímek, v němž polská rodina za války pomáhá ukrývat

Židy.

ZÁKLADEM JSOU KŘESŤANSKÉ HODNOTY. Premiérka Beata Szydlová s ministrem kultury a národního dědictví Piotrem Glińskim přebírali od skautů ve Varšavě betlémské světlo.

euro

...je dobré vědět

S lékařem v kapse

V Česku se rozvíjejí lékařské služby přes mobilní aplikace. Investoři větrí nový trend

Čtete v týdeníku Euro. Právě v prodeji.

www.euro.cz

Nová vláda v Polsku demokracii neohrozí

■ **Předchozí polská exekutiva reagovala na řadu negativních jevů v zemi jen opakováním sloganů, že se nám žije** nejlépe za posledních 300, ba i tisíc let, říká polský univerzitní pedagog, diplomat a novinář Maciej Szymanowski. „Čím dál víc Poláků se nakonec **začalo rozhlížet po jiné vládě**,“ říká. Je přesvědčen, že změna neznamena ohrožení demokracie v zemi. A reakce Evropy? „Od neschopného **evropského triumvirátu** Juncker-Schulz-Tusk neočekávám ve vztahu k polské vnitropolitické situaci **žádné reálné kroky**,“ dodává Szymanowski.

Pavel Otto

ES I když byla nová polská vláda demokraticky zvolena – strana Právo a spravedlnost (PiS) získala 38 procent hlasů, může pro leckoho zvenčit situaci ve vaší zemi připomínat státní převrat. Vláda se snaží ovládnout tajné služby, Ústavní soud a nyní i veřejnoprávní média. Váš názor? A proč by vítězové voleb měli organizovat „státní převrat“? Kandidát PiS vyhrál obě kola jarních prezidentských voleb, na podzim pak uskupení zvítězilo v parlamentních volbách tak, že v obou sněmovnách získalo samostatnou většinu. Což je první takový případ v Polsku po roce 1989. PiS vyhrálo ve čtrnácti z šestnácti vojvodství, ve všech velkých a malých městech a všech věkových, ba i profesních skupinách – s jedinou výjimkou kategorie „ředitelé a vedoucí pracovníci“.

Pokud jde o tajné služby: nejenže v letech 2012 až 2014 dopustily odposlechy nejvyšších polských politiků včetně bývalého premiéra Tuska v budově vlády, ale následně ani nedokázaly vysvětlit, kdo si ty nahrávky objednal, protože shodit to na „gang číšníků“ nezní příliš přesvědčivě. A také to dosud nikdo nedokázal. Po takové

kompromitaci je divné spíš to, že šéfové služeb sami dávno nepodali demisi.

ES A změny ve složení ústavního soudu?

Pak je tu samozřejmě ještě patová situace ústavního soudu. Ten prohlásil za neústavní, že ještě předchozí parlament zvolil pět nových soudců – přesněji řečeno označil za neústavní volbu dvou z těch pěti. Soud teď žádá, aby prezident uvedl do funkce zbývající tři soudce. Andrzej Duda ovšem argumentuje, že právo nemá zpětnou platnost, a trvá na legitimitě pěti nově zvolených soudců. Právníci mají v té věci – jak už to bývá – různé názory. Takže máme bitvu s paragrafy a také politický boj. Pokud bude k práci v ústavním soudu připuštěno všech pět nových soudců, znamená to, že ke konci vlády PiS bude většina soudců jmenovaná touto stranou. A kdyby místo toho začali pracovat tři „staří“ soudci, budou mít nominanté Občanské platformy většinu až do roku 2020.

ES Není v Polsku ohrožena demokracie, když má ministr státní pokladny rozhodovat o tom, kdo bude stát v čele veřejnoprávních médií, které podle vlády neslouží veřejnosti a zemi?

V Polsku naprosto selhal systém financování veřejnoprávních médií. Předplatné dnes uhrazuje zhruba sedmáct procent domácností. Pokud vejde do hlavního sídla TVP ve varšavské ulici Woronicze, projdete stovky metrů chodeb, minete několik desítek dveří a nepotkáte živáčka. Ještě horší je situace v regionálních redakcích. Sotva před rokem televize z úsporných důvodů propustila na pět stovek novinářů včetně skvělých odborníků, mimo jiné Piotra Góreckého, bývalého pražského zpravodaje. A kvůli úsporám TVP žádné své programy zadarmo nepřístupňuje v zahraničí. Zatímco Češi si mohou pustit ČT24, žádný ze tří milionů Poláků, kteří v posledních letech emigrovali do západní Evropy, takovou možnost nemá. Nový zákon o médiích, nový systém financování veřejnoprávního rozhlasu a televize má být hotový do června. Do té doby jsou rozhlas a televize skutečně podřízeny přímo ministru státní pokladny. Nemyslím, že by to ohrožovalo demokracii.

ES Je přirozené, že veřejnoprávní média nebudou moci kritizovat vládu? Bylo tomu tak i v předchozích pětadvaceti letech? Polská veřejnoprávní média byla dříve také provládní –

za vlády Občanské platformy, předtím za první vlády PiS, a ještě předtím za vlády postkomunistů.

ES Jaký postoj k vládě mají soukromá média?

Soukromá televize TVN s PiS otevřeně bojuje a Polsat s ní nesympatizuje. Obě televize společně kontrolují většinu televizního trhu. Podobné je to u rozhlasu, kde dominují soukromé a levicové RMF a Radio Zet. Rozhodnou převahu tedy mají elektronické sdělovací prostředky s levicově liberální orientací, tudíž média nyní protivládní. Blízká nové vládě je přede dvěma lety založená konzervativní TV Republika, které za předchozí exekutivy nebylo přiděleno pásmo, takže vysílá přes internet a satelit, a navíc je zpoplatněná, protože za ní nestojí žádný kapitál. To silně omezuje okruh diváků.

ES Co noviny a časopisy?

Gazeta Wyborcza, podobně jako všechny ostatní větší deníky, je proti PiS. Pokud jde o týdeníky, situace je vyrovnaná. Postkomunistické Polityce a liberálnímu Newsweeku v posledních

!! Strana Právo a spravedlnost nemusí v Polsku organizovat státní převrat. Její kandidáti vyhráli jarní prezidentské volby a na podzim uskupení zvítězilo v parlamentních volbách tak, že v obou komorách získalo většinu.

Foto: archiv Macieja Szymanowskiego

„Existuje jenom jedna část světa, která je u všech klíčových projektů: střední Evropa. Není náhoda, že tady vypukly obě světové války. Pořád jde o velmi důležitou geopolitickou oblast.“

letech vyrostla silná konkurence: WSieci a DoRzeczy. Podobně na internetu. Onet.pl ve vlastnictví Axel Springer a michnikovská gazeta.pl dostaly konkurenci v podobě pravicového wpolityce.pl a několik dalších portálů.

■ Je někdo ze současných polských ministrů majitelem významných médií jako Andrej Babiš v Česku?

Žádný polský ministr nebyl ani není majitelem žádných médií. Jenom deník Rzeczpospolita se před třemi lety dostal do rukou Grzegorze Hajdarowicze, což je přítel bývalého mluvčího vlády Pawla Grase, v současnosti nejdůvěrnějšího poradce Donalda Tuska v Bruselu.

■ Proč vláda všechno dělá rychle, ve spěchu? V Česku je něco takového nepředstavitelné.

Že vláda jedná rychle, tvrdí opozice. V pravicových médiích zaznívají spíš názory, že vláda je pomalá. Nevím, kdo má pravdu. Nový Sejm schválil během prvních patnácti dnů tři desítky zákonů. V roce 2010 v Maďarsku, když se dostal k moci Viktor Orbán, odhlasoval maďarský parlament během prvních sto dnů skoro stovku zákonů.

Jiná věc je, že PiS nikdy nepřikládá větší váhu public relations a konvencím – vychází z předpokladu, že pravda se obhájí sama.

■ Nechová se vláda jako její předchůdci tím, jak dosazuje svoje lidi do ústavního soudu a médií?

Zdá se mi ještě předčasně formulovat tak rozhodné teze.

■ Jaké vlastně byly hlavní důvody porážky Občanské platformy ve volbách?

Vím, že v Česku a vůbec v zahraničí je tato strana obvykle považována za pravicovou, protože tak skutečně před více než deseti lety začínala. Ve skutečnosti ovšem už dávno vede politiku typickou pro levice: vyšší DPH a daň z příjmů a současně marnotratné investice a nesmírné zadlužování země. Její osmiletá vláda znamenala zdvojnásobení polského státního dluhu. A to navzdory dotacím z Evropské unie či převedení poloviny úspor občanů ve druhém pilíři důchodového pojištění do státní pokladny.

Kromě toho se Občanská platforma stala typickou obětí vlastní propagandy. Polsko je po roce 1989 nepochybně úspěšnou zemí. Už třináct let nepřetržitě hospodářského rozvoje je výmluvným příkladem. Současně však polovina mladých, kteří vstupují na trh práce, dostává jen dohody o pracovní činnosti, bez odvodů na pojištění a bez práva na dovolenou. Polské ženy se pořád bojí rodit, protože je to může vyřadit z pracovního trhu. Polsko je dnes s ukazatelem 1,1 dítěte v rodině na 213. místě na světě. Průměrný polský plat je polovinou španělského, šedesáti procenty řeckého – a to je v těch zemích prý krize. Pokud jde o důchody, jsou rozdíly ještě větší. Předchozí vláda na tyto negativní jevy reagovala jen opakováním sloganů, že se nám žije nejlépe za posledních tři sta, ba i tisíc let. Čím dál víc Poláků se nakonec začalo rozhlížet po jiné vládě.

■ Zkusíte srovnat poměry v Česku a Polsku?

To je téma na samostatný rozhovor. Svým studentům říkám, že každá další střeoevropská generace, která žije v míru, je skutečným darem osudu. Vezměme si současné největší geopolitické projekty: novou hedvábnou stezku, kterou prosazuje Čína, zónu svobodného obchodu od Lisabonu po Vladivostok, tedy takzvaný plán Merkel-Putin, či transatlantickou smlouvu o svobodném obchodu, o které dnes vyjednává EU a USA. Existuje jenom jedna část světa, která je částí všech těchto projektů: právě střední Evropa. Opravdu není náhoda, že tady

vybuchly obě světové války. Pořád jde o velmi důležitou geopolitickou oblast.

■ Souhlasíte s názorem, že se polská vláda staví k Evropské unii spíš zády? Chce větší orientaci na USA?

To je velmi silná teze. PiS byla pro vstup Polska do EU a je také pro setrvání v unii. Od USA jakožto nejsilnějšího státu NATO jistě očekává větší angažovanost, což je vzhledem k rusko-ukrajinskému konfliktu asi samozřejmé. Připomenu, že loni požádalo v Polsku o trvalý pobyt nebo o azyl více než tři stovky tisíc Ukrajinců a dostali jej. Hrůza pomyslet, co by se mohlo stát, kdyby válka na východě Ukrajiny vybuchla naplno.

■ Co očekáváte od střeďního jednání Evropské komise o situaci v Polsku? Zklidní se vztahy s EU?

Neřeknu nic objektivního, když odpovím, že klíčový bude postoj Berlína. Pokud Berlín nějak skousne bankovní daň a zdanění supermarketů v Polsku – což zasáhne především německý, ačkoli také francouzský kapitál – neměla by se situace hrotit. Důležitý bude také postoj opozice, tedy OP. Pokud ovšem zohledním neschopnost triumvirátu Juncker-Schulz-Tusk, jaká se projevuje při řešení evropské imigrační krize, neočekával bych ani ve vztahu k polské vnitropolitické situaci ze strany Evropské unie žádné reálné kroky.

Maciej Szymanowski (49)

Absolvoval katedru moderní filologie Varšavské

univerzity, doktor humanitních věd (Jagellonská univerzita), stipendista Eötvös Collegium v Budapešti. Zabývá se problematikou střední Evropy. V letech 1992 až 1999 byl redaktorem českého týdeníku Respekt, pak pracoval na polském ministerstvu zahraničních věcí. Mezi lety 2006 a 2010 působil jako ředitel Polského institutu v Praze. V současnosti přednáší dějiny na Katolické univerzitě v Budapešti.

Tvář dne

„Budu bránit a chránit
demokracii v celém Španělsku.
Budu bránit suverenitu
španělského lidu,

řekl španělský premiér
Mariano Rajoy
str. 9

Foto: Reuters

Komentář

Martin Čaban

Hackeri a ohrožená demokracie

Případ úniku údajných soukromých mailů premiéra Sobotky má mnoho vrstev a vybízí k úvahám na nejrozličnější témata od způsobu komunikace premiéra s poradci po bezpečnost státu. Ministerstvo vnitra, které obecně nejde pro silná slova daleko, hovoří rovnou o útoku na demokracii. To je trochu přehnané vyjádření, ale část pravdy v něm také najdeme.

Ohrožení demokracie však v tomto případě nespočívá ani tak v samotném útoku na premiérovu poštu nebo ve vyzrazení nějakých zcela zásadních informací. Ostatně snímky obrazovky, jejichž prostřednictvím neonacističtí hackeri korespondenci zveřejňují, jsou tak snadno manipulovatelné, že to premiérovi nechává velký prostor k mlčení kolem jejich pravosti. Čehož Úřad vlády po prvotním zaváhání bohatě využívá, navíc někteří internetoví mágové už přišli s celkem přesvědčivými

indiciemi, že přinejmenším část zveřejněných mailů je padělaná.

Skutečné ohrožení demokracie ovšem představují autoři těchto úniků, respektive jejich legitimizace, byť jistě jen částečná. Server White Media, který Sobotkovy maily zveřejnil, svým obsahem bohatě naplňuje skutkové podstaty všech těch trestných činů s dlouhými názvy, které se zabývají šířením

Web, kombinující dvě nové „ctnosti“, může být vnímán jako legitimní. To by byla fatální chyba.

nenávisti, rasismem, vzýváním nacismu a výzvami k násilí na vybraných skupinách osob. Jenže servery jsou v Americe, takže česká jurisdikce je na samotný web krátká, a dohledat autory je hodně složité. Budiž, to je známý problém a bylo by hloupé kvůli němu zasahovat do svobody internetu, která má přes různé výhrady a výjimky globální podstatu.

Skutečně velká potíž ale nastává, jestliže si otevřeně rasistický server dobude tak masivní pozornost a s ní i kousek zcela nezasloužené legitimacy. Ta je podpořena především ve chvíli, kdy

někteří novinářští kolegové nešťastně označují web bez dalšího za „xenofobní“. Být xenofob už je dnes u nemalé části společnosti bezmála móda, rýt do „systému“ a vinit jej ze zraedy občanů také patří k hospodskému bontonu (tak proč se mu neprohrábnout v mailech), takže web, který tyto „ctnosti“ kombinuje, může být snadno vnímán jako legitimní součást veřejného prostoru, byť kdesi na jeho okraji.

Tak to ale není. Žumpa přetékající nenávisťnými hoaxy, rasistickými výlevy, výzvami k nacionální revoluci a seznamy „xenofilů“ je zcela mimo hranice, v nichž lze hovořit o veřejné demokratické debatě. Můžeme jen doufat, že skokový nárůst návštěvnosti v důsledku posledního hackerského počinu toto vědomí nerozmílží, protože právě to by bylo skutečným ohrožením demokracie.

Argumentace „k člověku“ je obecně vnímána jako úskok, vybočení z pravidel regulérní diskuze, jež se má v ideálním pojetí vždy držet argumentů „k věci“. V případě webů jako White Media, jimž jsou jakákoli pravidla racionální demokratické diskuze zcela lhostejná, by se však k podstatě zdroje tvrzení přihlížet mělo. Raději premiéra ve vleku poradců než neonacisty a tupé rasisty jako strážce demokracie.

Glosa

Alespoň naděje

Situace na D3 u Tábora je esencí zmatku, který v dálničním stavitelství v minulých letech panoval. Těžko podezřít dnešní vedení Ředitelství silnic a dálnic (i s přihlédnutím k nebývalé bdělosti státních zástupců), že chce jen tak bezdůvodně vylepšit o stovky milionů bilanci stavebním firmám. Ty celkem pochopitelně chtějí peníze za práci, kterou odvedly. Pravděpodobně jde o nejschůdnější vyřešení starých závazků a sporů.

Na D3 přitom najdeme téměř vše, co brzdilo a prodražovalo dopravní výstavbu v uplynulých letech. Nevypořádané pozemky, spory o sjezd, vady na kráse a funkčnosti, spěch, nesplněné termíny, opravy krátce po otevření. Konkrétní viník se zcela určitě nenajde, ale tím abstraktním je rozvrat rezortu dopravy – během deseti let se v čele ministerstva vystřídal deset lidí. Poslední více než rok relativní stability je proto v tomto kontextu alespoň nadějí.

Jan Šindelář

Kresba: Milan Kounovský

Zlaté glóby ocenily drama Revenant a řadu nováčků

■ Nikoli oscarového favorita, novinářské drama Spotlight, ale drsný příběh o přežití v americké divočině Revenant Zmrtvýchvstání vybrali zahraniční novináři v Hollywoodu jako nejlepší filmové drama roku 2015.

Iva Přivřelová

Novinka Alejandra Gonzáleze *Ľárrritua* uspěla na 73. Zlatých glóbech víc než loni jeho *Birdman* a získala v noci na pondělí tři sošky, i za nejlepší režii a výkon Leonarda DiCapria. Herec, jehož sál ocenil potleskem vestoje, má tak tři glóby, stejně jako Jennifer Lawrenceová, která si další kulatou sošku odnesla za novou komedii Davida O. Russella *Joy*. Kate Winsletová přidala do své sbírky čtvrtý glóbus za vedlejší roli ve filmu *Steve Jobs*, oceněném i díky scénáři Aaronu Sorkina.

Nejlepší dramatickou herečkou byla zvolena Brie Larsonová za drama *Room*. Matt Damon získal svůj první

Zlatý glóbus za herectví díky sci-fi *Marťan*, které vyhrálo i titul nejlepší komedie, ač o jeho zařazení do této kategorie pronesl moderátor Ricky Gervais několik vtipů. Sylvester Stallone po 39 letech od nominace za *Rockyho* vyhrál svůj první glóbus díky postavě *Rockyho* v novince

Creed. Sál přitom povstal. Znovu se filmaři zvedli, když přebíral čestnou cenu herec Denzel Washington.

Nejlepším animovaným snímkem se podle očekávání stal hit Pixaru *V hlavě* a nejlepším cizojazyčným filmem maďarské holokaustové drama *Saulův syn*. Ennio

Morricone vyhrál sošku za hudbu Tarantinova westernu *Osm hrozných*, bond song *Writing's on the Wall* byl vyhlášen nejlepší písní.

Televizní kategorie přinesly řadu nových vítězů. Techno thriller *Mr. Robot* triumfoval mezi dramatickými seriály, první glóbus v kariéře

vynesl i Christianu Slaterovi za vedlejší roli. Loňský vítěz *The Affair* proměnil svou jedinou nominaci pro vedlejší roli Maury Tierneyové. I ona vyhrála svůj první glóbus, stejně jako Oscar Isaac (za minisérii HBO *Najděte mi hrdinu*), Lady Gaga, zpěvačka oceněná za roli v nové řadě *American Horror Story: Hotel*, Taraji P. Hensonová za hiphopový seriál *Empire*, Rachel Bloomová za seriálovou muzikálovou komedii *Crazy Ex-Girlfriend* či Gael García Bernal díky *Mozartovi* v džungli. Pohled do zákulisí newyorské filharmonie, který Jason Schwartzman a Roman Coppola stvořili pro Amazon, se stal i nejlepším komediálním seriálem. U minisérii porazila britská adaptace tudorovských knih Hilary Mantelové *Wolf Hall* druhou řadu *Farga*. Jen Jon Hamm už doma Zlatý glóbus má, i ten druhý získal za seriál *Mad Men*, který od minulého týdne pod názvem *Šilenci* z Manhattanu vysílá Česká televize. Záznam předávání glóbů s českými titulky můžete dnes v 21.45 hodin sledovat na HBO.

Autorka je spolupracovnicí redakce

HVĚZDNÉ DUO. Celkem tři Zlaté glóby si z večera odnesl režisér dramatu *Revenant* Alejandro González Iñárritu a hlavní hvězda filmu Leonardo DiCaprio. Posílil tak šanci na zisk Oscara.

NFA představí unikátní knihu o naučných filmech

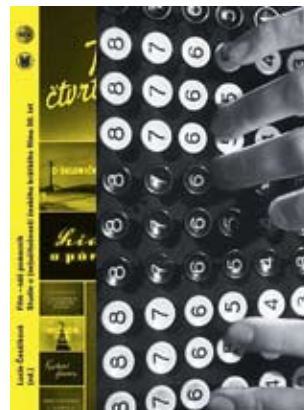
Slavní režiséři jako František Vlácil, Jiří Menzel, Ladislav Rychman či Břetislav Pojar v padesátých letech vytvářeli krátké naučné filmy. Mezi tématy byly například umění, životní styl, ale také zemědělství či brannost. Národní filmový archiv v minulém roce uvedl na čtyřech DVD výběr z těchto filmů pod názvem *Film – náš pomocník*. Nyní výběr doplňuje stejnojmenná kniha editorky

Lucie Česálkové s podtitulem *Studie k (ne)užitečnosti českého krátkého filmu 50. let*.

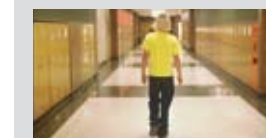
„Filmy zaujmou apelativní formou – tím, že propagují určité aktivity, určitou morálku a návyky, způsoby chování. Byla by však škoda k nim přistupovat jen jako ke kuriozitám. Je zajímavější nahlížet na ně jako na výchovné nástroje, protože tak se připomene, že společnost byla a je neustále médií

usměrňována k přijímání určitých názorů a přesvědčení,“ prohlásila Česálková. „Kniha vydává Národní filmový archiv v koedici s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity,“ uvedla mluvčí archivu Marcela Dohnalová.

Uvedení knihy se uskuteční dnes od 17.30 hodin v pražském kině Ponrepo. Během večera bude k vidění také čtveřice filmů. /sulf

Tipy E15

Cinemax • 22.55

SLON

Drama z produkce HBO zavádí diváka na americkou střední školu, kde probíhá zdánlivě obyčejný den. Kamera sleduje stále dokola tytéž okamžiky, které vedou k nevyhnutelné tragédii, když do školy nakráčí ozbrojená dvojice středoškoláků.

Foto dne

Foto: Reuters

ÚBYTEK. Mladé Japonky v tradičních kimonech oslavují v tokijském zábavním parku svou plnoletost, tedy věk 21 let. Podle vládních zdrojů letos dosáhne plnoletosti 1,2 miliónu japonských mužů a žen, což představuje meziroční pokles zhruba o padesát tisíc.

Výročí týdne

Agatha Christie – královna napětí

■ Byla mistrem napínavých příběhů s nečekaným rozuzlením. A stala se také matkou nejslavnějšího detektiva.

Rozsah díla Agathy Christie omračuje: čítá na devadesát románů a sedmáct divadelních her. Na vrcholu sil vydávala i čtyři knihy ročně. Jejich knih se celosvětově prodalo přes tři miliardy a byla přeložena do nejvíce jazyků na světě, konkrétně 103. Stěží by někoho napadlo, že spisovatelka de-

tektivek bude také autorkou nejdéle nepřetržitě uváděné divadelní hry na světě. Past na myši se od premiéry v roce 1952 dočkala již více než 25 tisíc repríz. Hru můžete dodnes vidět v divadle St Martin's v londýnském West Endu.

Agatha Christie ráda vzpomínala na dětství jako na šťastné chvíle radosti a porozumění, byť je zkalila smrt otce ve spisovatelčích

ných jedenácti letech. Jako dívka z dobře zajištěných kruhů se vzdělávala doma a za studiem vyrazila do Paříže, kde se věnovala zpěvu.

Jevila ovšem nevšední zájem o literaturu, byť s vlastními počiny nezačala příliš úspěšně. Casopisy její povídky zpravidla odmítaly a nejnak se vedlo i několika rukopisům většího rozsahu. Průlom tak nastal až v jejích 31 letech. V roce

1921 se jí na třetí pokus a po úpravě závěru podařilo vydat první román, Záhada na zámku Styles. Přivedla v něm na svět detektiva Poirota, pro kterého patrně našla inspiraci za válečných let, kdy ve Velké Británii skutečně pobývali Belgičané prchnuvší před německou okupací. Detektiv Poirot hned v prvním příběhu přepsal pravidla detektivního žánru a své autorce otevřel dveře k zajištěnému odbytu nemála pokračování.

Oč více se spisovatelce dařilo na literárním poli, o to méně jí to klapalo v manželství. V tom tkví

jediná záhada, kterou slavná autorka nikdy nevysvětlila. Poté, co její manžel požádal o rozvod, zmizela. Nechala po sobě stopy napovídající, že ji mohl někdo zabít, nebo že by se sama mohla připravit o život. Policie vyhlásila pátrání po celé Anglii.

Po deseti dnech upozornil anonymní dopis na hotýlek, kde se spisovatelka zapsala pod jménem milenkyně svého manžela. Od lékařů si nechala vystavit potvrzení o dočasné ztrátě paměti. Takové vysvětlení by svým hrdinům neodpustila. Dnes si připomínáme čtyřicet let od úmrtí této výjimečné ženy. /mec/

Dnes uplyne
40 let

od smrti Agathy Christie,
autorky oblíbených
kriminálních
a detektivních
příběhů.